

NGUYỄN VĂN TUẤN

**CHẤT LƯỢNG
GIÁO DỤC ĐẠI HỌC**
NHÌN TỪ
**GÓC ĐỘ
HỘI NHẬP**

**NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

THỜI BÁO KINH TẾ SÀI GÒN

Mục lục

Thay lời tựa	7
---------------------------	----------

VỀ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC

- Giáo dục đại học: khơi dậy và nuôi dưỡng tính ham học	13
- Tiêu chuẩn chất lượng giáo dục đại học	18
- Vài đề nghị nâng cao chất lượng giáo dục đại học	43
- Đại học đẳng cấp quốc tế	57
- Bàn thêm về phương pháp xếp hạng của THES và Đại học Giao thông Thượng Hải	65
- Tại sao Việt Nam không có đại học trong danh sách “top 200” đại học châu Á?	78
- Quá trình phát triển giáo dục đại học ở Nhật và những bài học	92
- Giáo dục đại học Việt Nam và Thái Lan qua vài con số	102

VỀ HỌC VỊ TIẾN SĨ

- Những điều nên hỏi trước khi học tiến sĩ (Ph.D)	111
- Tiêu chuẩn cho học vị tiến sĩ	122
- Bàn về “cái mới” trong luận án tiến sĩ	140
- Về quy định bài báo khoa học cho một luận án tiến sĩ	151
- Bao nhiêu bài báo khoa học để bảo vệ một luận án tiến sĩ?	160

- Vấn đề đào tạo tiến sĩ: kinh nghiệm từ Úc 167
- Cần một chương trình nghiên cứu hậu tiến sĩ 176
- Nghịch lý dẫn đến bằng giả từ trường dỏm 184

VỀ CHỨC DANH GIÁO SƯ

- Tiêu chuẩn để bạt giáo sư đại học 195
- Hệ thống học vị và học hàm ở các đại học Úc và Mỹ: vài đề nghị về chức danh giáo sư cho Việt Nam 209
- Tiêu chí để bạt chức danh giáo sư: vài kinh nghiệm từ Úc 243
- Tiêu chuẩn để bạt giáo sư: Có nên căn cứ vào số lượng bài báo? 254
- Cách xác định vị trí tác giả trong một công trình khoa học tập thể 259
- Tiêu chuẩn giáo sư ở Việt Nam nhiều khác biệt 264
- Tỷ lệ thành công trong đề bạt chức danh khoa bảng và sự mất cân đối giới tính 274
- Những ngộ nhận danh xưng tốn kém 279

VỀ ĐẦU VÀO ĐẠI HỌC

- Học sinh cần học những kỹ năng gì? 293
- Vấn đề thi tuyển đại học và thi tốt nghiệp trung học 302
- Nhận diện địa phương với bệnh thành tích trong giáo dục 308
- Kỳ thi trung học ở Úc 328

LỜI BẠT 332

Thay lời tựa

Đã từ lâu, giáo dục đại học được xem như là một cỗ máy của sự phát triển kinh tế. Các đại học, ngoài chức năng là trung tâm học thuật và khoa học, còn đóng vai trò đào tạo nhân lực có chuyên môn cao, đóng góp ý kiến phản biện chính phủ, cố vấn cho kỹ nghệ và doanh nghiệp, trang bị kiến thức khoa học và kỹ thuật cho giới trẻ, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ, v.v... Những vai trò này của đại học càng quan trọng hơn trong thời đại toàn cầu hóa và kinh tế tri thức. Trong nền kinh tế tri thức, phát triển kinh tế có liên quan tới mức độ cạnh tranh về công nghệ, và cạnh tranh công nghệ phụ thuộc vào khoa học và nghiên cứu khoa học vốn được thực hiện trong các đại học. Do vậy, trong nền kinh tế tri thức, hệ thống giáo dục đại học đóng vai trò hết sức quan trọng trong chiến lược tăng trưởng kinh tế.

So với nhiều nước khác, Việt Nam có một lịch sử giáo dục đại học khá lâu đời. Chúng ta thường tự hào là nước ta đã có trường "đại học" đầu tiên cách đây cả ngàn năm. Quốc Tử Giám được thành lập năm 1076 dưới triều nhà Lý có thể xem là một đại học. Tuy nhiên, trong một ngàn năm đó, đại học Việt Nam theo mô hình

Quốc Tử Giám chỉ là lối học khoa bảng từ chương, học là để làm quan, để trị nước trị dân, chứ không hẳn học là để tìm tòi, sáng tạo tri thức mới, để nâng cao năng lực sản xuất và phát triển kinh tế và đời sống. Khái niệm "trường đại học" như ta hiểu ngày nay, chỉ bắt đầu ở Việt Nam từ thời Pháp, và trong một thời gian dài, những đại học đó cũng chỉ thiên về đào tạo quan chức hơn là nghiên cứu khoa học. Thật vậy, cho đến nay, các đại học nước ta cũng chưa thực sự là đại học theo lý tưởng và mô hình đại học hiện đại. Rất nhiều vấn đề vẫn còn tồn tại trong hệ thống giáo dục đại học ở nước ta. Những vấn đề này liên quan đến chất lượng đào tạo, kể cả đào tạo tiến sĩ và những chuẩn mực cho chức danh giáo sư.

Hiện nay, nước ta đang trong quá trình hội nhập với thế giới. Hệ thống giáo dục đại học của chúng ta cũng trong tiến trình hội nhập. Chúng ta muốn có một vài đại học có chất lượng cao, đứng sánh vai cùng các đại học hàng đầu trong vùng và trên thế giới. Trong quá trình đó, giáo dục đại học không thể đứng ngoài những chuẩn mực về quy trình, chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học đã được các nước tiên tiến thừa nhận từ lâu. Hội nhập kinh tế liên quan đến các lĩnh vực như tăng cường trao đổi thương mại và hàng hóa; trong giáo dục hội nhập là tăng cường trao đổi tri thức, hợp tác nghiên cứu về khoa học và công nghệ. Nhưng để có thể làm được việc này thì cần phải nâng cao chất lượng giáo dục đại học. Do vậy, nỗ lực giải

quyết những vấn đề còn tồn tại trong giáo dục đại học để vươn lên theo kịp người là một nhiệm vụ bức thiết lúc này. Cần phải tiến hành những cải cách quan trọng để sinh viên tốt nghiệp đại học ở nước ta không còn mang mặc cảm thua sút sinh viên xứ người, và để tiến sĩ nước ta đủ trình độ và tự tin khi cùng làm việc với các tiến sĩ nước ngoài. Mặt khác, dù các bảng xếp hạng đại học chỉ mang tính tương đối nhưng cũng không phải vì thế mà các trường đại học nước ta cứ mất dạng trong các bảng xếp hạng top 500 – chưa nói đến top 200 - của thế giới.

Cuốn sách này được soạn thảo chủ yếu nhằm đóng góp những ý kiến trực tiếp liên quan đến những vấn đề trên. Cuốn sách thật ra là tập hợp những bài viết của tôi trong thời gian 10 năm qua. Những bài viết được phân chia thành bốn chủ đề chính: những vấn đề chung về giáo dục đại học, học vị tiến sĩ, thi cử, và tiêu chuẩn cho chức danh giáo sư. Những bài viết trong sách này không phải là những công trình nghiên cứu hay học thuật. Thật vậy, phần lớn những bài viết trong sách là những bài mang tính bán phổ thông, và đã công bố trên các tờ báo như Thời báo Kinh tế Sài Gòn, Tia Sáng, Hoạt động Khoa học, Tuổi Trẻ, Người Lao Động. Vì thế, cuốn sách được viết cho tất cả những ai quan tâm đến giáo dục đại học, chứ không chỉ riêng cho giới nghiên cứu sinh, giảng viên và nhà quản lý đại học. Bạn đọc có thể xem đây là những ý kiến tâm huyết của một người Việt ở nước ngoài lúc nào cũng đau đáu quan tâm đến nền giáo dục và khoa học nước nhà.

Cuốn sách ra đời là một nỗ lực cá nhân, nhưng còn là nỗ lực của Thời báo Kinh tế Sài Gòn và Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh. Tôi muốn nhân dịp này bày tỏ lòng biết ơn hai cơ quan này và anh Nguyễn Công Thắng (Biên tập viên của Saigon Times Books), người đã bỏ ra nhiều thời gian để rà soát, chọn lọc và biên tập những bài viết của tôi. Nếu có những thiếu sót hay chưa hoàn chỉnh trong sách thì đó là trách nhiệm của tôi, một cá nhân với "nhân vô thập toàn", và mong bạn đọc cứ thẳng thắn góp ý với tôi. Dù chắc chắn còn nhiều điều chưa nói hết, tôi hy vọng bạn đọc sẽ tìm thấy trong sách một số thông tin có ích cho việc học hành, nghiên cứu và trong nỗ lực biến các đại học nước ta thành một cỗ máy quan trọng trong việc phát triển kinh tế và dân trí.

NGUYỄN VĂN TUẤN

VỀ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC

www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn - www.lib.hau.edu.vn

